

دیدگاه ولی امر، برای تحقق «عدالت»

دومین نشست اندیشه‌های راهبردی در جمهوری اسلامی، صبح دیروز با موضوع عدالت و با هم اندیشی و تبادل نظر امام خامنه‌ای و دهها نفر از اندیشمندان، متفکران، استادان و محققان دانشگاهی و حوزوی برگزار شد.

دومین نشست اندیشه‌های راهبردی در جمهوری اسلامی، صبح دیروز با "موضوع عدالت" و با هم اندیشی و تبادل نظر امام خامنه‌ای و دهها نفر از اندیشمندان، متفکران، استادان و محققان دانشگاهی و حوزوی برگزار شد. در این نشست 4 ساعته، ابتدا 10 نفر از صاحب‌نظران و نخبگان در دو بخش نظری و کاربردی دیدگاه‌های خود را درباره "مبانی، مفاهیم، ابعاد، کارکردها و ضرورت‌های عدالت" بیان کردند. اولین نشست اندیشه‌های راهبردی در جمهوری اسلامی، آذر ماه سال گذشته با موضوع الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت برگزار شده بود.

حضرت آیت الله العظمی امام خامنه‌ای، رهبر معظم انقلاب اسلامی در این هم اندیشی راهبردی، با تأکید بر ضرورت تلاش جدی و تضارب آرای اندیشمندان و متفکران برای دستیابی به نظریه اسلامی ناب در باب عدالت، کارهای انجام شده برای تحقق عدالت اجتماعی را در سه دهه اخیر خوب ارزیابی کردند اما افزودند: وضع فعلی، مطلقاً راضی کننده نیست چرا که نظام اسلامی به دنبال اجرای حداکثر عدالت و تحقق کامل عدالت به مفهوم یک ارزش مطلق و همگانی است.

معظم‌له، مطالب مطرح شده در این هم اندیشی را پرمغز و مفید دانستند و خاطرنشان کردند: نشست امروز، تنها یک آغاز بود و امیدواریم مبحث عدالت با استفاده از ظرفیت گسترده صاحب‌نظران سراسر کشور، به گفتمانی نخبگانی تبدیل شود و با استمرار و پیگیری شایسته، به سرانجامی مبارک برسد.

معظم‌له، عدالت را دغدغه همیشگی بشر دانستند و با اشاره به ورود متفکران و اندیشمندان تاریخ بشر به این مقوله خاطرنشان کردند بررسی دقیق نشان می‌دهد که با وجود نظریه پردازی‌های مختلف اندیشمندان در مبحث عدالت، نقش ادیان الهی در این مقوله، بی نظیر و استثنایی بوده است.

ولی امر مسلمین، با استناد به قرآن مجید، عدالت را هدف اصلی ادیان برشمردند و افزودند: عدالت، هدف نظام سازی اجتماعی ادیان و حرکت بشر در چارچوب دین بوده است و این اهتمام جدی به عدالت، در هیچ مکتب بشری یافت نمی شود. حضرت آیت الله العظمی امام خامنه‌ای در تبیین بیشتر تفاوت عدالت در "نگاه ادیان و مکاتب بشری" خاطرنشان کردند: انبیاء علاوه بر تبیین عدالت، برای تحقق آن، عملاً با طاغوتها و ستمگران وارد پیکار می شدند و در معارضه ظالم و مظلوم، همیشه در جبهه مظلومان بوده‌اند اما نظریه پردازان فقط در حد حرف و کلام به "عدالت" پرداخته‌اند.

معظم‌له، اعتقاد همه ادیان الهی به منتهی شدن تاریخ بشر به دوران مبتنی بر عدل را سومین "تفاوت" عدالت" در ادیان الهی و مکاتب بشری" دانستند و افزودند: ادیان الهی در نگاه به مبدأ خلقت هستی و بشر - در مسیر حرکت تاریخی ملتها و در تبیین پایان این مسیر یعنی معاد، همواره بر عنصر عدالت تأکید کرده‌اند که این مسئله‌ای استثنایی و بی نظیر است.

حضرت آیت الله العظمی امام خامنه‌ای افزودند: براساس همین نگاه دینی بود که "عدالت" در انقلاب اسلامی نیز از همان آغاز، جایگاهی بی نظیر یافت و در شعارهای ملت - قانون اساسی - سخنان و دیدگاه‌های امام خمینی (رض) و دورانهای مختلف حیات سی و دو ساله جمهوری اسلامی، به عنوان یک ارزش مطلق مورد تأکید قرار گرفت.

ولی امر مسلمین، عدالت را سرلوحه دغدغه‌های همیشگی نظام اسلامی دانستند و با اشاره به کارهای فراوان و گسترده‌ای که پس از انقلاب برای تحقق عدالت اجتماعی انجام شده افزودند: این کارهای خوب، راضی کننده نیست چرا که ما براساس نگاه اسلامی، تحقق کامل عدالت و محو هرگونه ظلم را هدف قرار داده‌ایم که برای پر کردن فاصله وسیع وضع موجود و تحقق عدالت اجتماعی، باید تلاش مستمر، جدی و همه جانبه انجام داد.

حضرت آیت الله العظمی امام خامنه‌ای با اشاره به توجه امروز نظام اسلامی برای دستیابی به نظریه اسلامی ناب در مقوله عدالت افزودند: تا امروز نیز شناخت و تعاریف اجمالی از عدالت وجود داشته است اما باید تلاش کنیم عدالت به گفتمانی زنده و همیشه حاضر در صحنه‌های مختلف کشور تبدیل شود و در میان نخبگان - مسئولان - مردم و بخصوص نسل جوان همواره به عنوان یک مسئله اصلی مطرح باشد.

معظم‌له در تبیین بیشتر اهداف برگزاری نشست اندیشه‌های راهبردی درباره عدالت افزودند: برای کاهش فاصله کنونی تا تحقق حداکثری عدالت، باید به روشها و راهکارهای جدید و مؤثر دست پیدا کنیم که این مسئله نیز به هم اندیشی متفکران نیاز دارد. ولی امر مسلمین دوران آزمون و خطا را در مقوله عدالت، دورانی سپری شده دانستند و تأکید کردند: در سه دهه اخیر در موارد زیادی،

در باب عدالت بصورت آزمون و خطا عمل کرده‌ایم اما از این پس باید، براساس تعاریف و روشهای متقن حرکت کنیم. ولی امر مسلمین، حرکت کشور در مسیر پیشرفتهای سریع و جهشی را یکی دیگر از عوامل ضرورت توجه بیشتر به مقوله عدالت برشمردند و افزودند: ادامه این حرکت پرشتاب، نیازمند تصمیم‌گیریهای بزرگ است و اگر در این تصمیم‌گیریها از عنصر عدالت و ارتباط عدالت و پیشرفت" غفلت شود، خسارات فراوانی به بار خواهد آمد.

معظمه در ادامه سخنانشان با تمرکز بر مبحث نظری عدالت، افزودند: هدف ما رسیدن به نظریه اسلامی ناب و خالص در باب عدالت است که برای دستیابی به این هدف بسیار مهم، باید با نگاه متجددانه و نوآورانه، به منابع اسلامی رجوع کنیم و با استفاده از متدها و فنون خاص این کار، نظریه اسلامی خالص را در مقوله عدالت استخراج کنیم.

معظمه در همین زمینه تأکید کردند: در دستیابی به نظریه اسلامی عدالت باید از التقاط و هرگونه مونتاژ نظریه‌های دیگر بشدت پرهیز کرد و با مراجعه به منابع اصیل اسلامی، این نظریه را استخراج نمود.

حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای، تعریف عدالت را در هر مکتب مبتنی بر پایه‌های هستی‌شناسی آن مکتب دانستند و افزودند: به همین علت نباید در شناخت نظریه اسلامی عدالت، از مکاتب دیگر، استفاده کرد.

حضرت آیت الله العظمی امام خامنه‌ای، با اشاره به تفاوت عمیق نگاه اسلام و مکاتب بشری به عدالت افزودند: عدالت در اسلام، ناشی از حق است و عدالت ورزی یک وظیفه الهی محسوب می‌شود در حالیکه در مکاتب بشری، این نگاه وجود ندارد.

ولی امر مسلمین، تعدد و تضارب آرا را نیازی واقعی در روند دستیابی به نظریه اسلامی ناب در باب عدالت دانستند و افزودند: نباید کسی تصور کند که در این مقوله، با نوعی پیش‌داوری می‌خواهیم به برداشتی که در ذهنمان است برسیم بلکه باید تلاش کنیم در پرتو تضارب آرا و نشاط علمی، به آنچه حق و صحیح است دست یابیم.

حضرت آیت الله العظمی امام خامنه‌ای تأکید کردند: حتی پس از دستیابی به نظریه اسلامی خالص در باب عدالت، تضارب آرا در این زمینه باید همواره ادامه داشته باشد.

معظمه افزودند: در این مقطع در واقع باید تلاش کرد به یک جمع بندی قوی - متقن، مستدل و منسجم در باب عدالت دست یافت تا برنامه‌های درازمدت با اتکاء به آنها تدوین شود.

ولی امر مسلمین افزودند: پس از این جمع بندی نیز باید پژوهشهای جدیدی بویژه در مباحث کاربردی و روشهای اجرایی نظریه صورت گیرد که در این زمینه می‌توانیم از تجربیات مفید دیگران نیز استفاده کنیم.

حضرت آیت الله خامنه‌ای، ایجاد رشته عدالت پژوهی در حوزه و دانشگاه را، نوعی سرمایه‌گذاری مفید برای ایجاد و تقویت گفتمان عدالت و تربیت نیروهای توانمند دانستند و افزودند: یکی دیگر از کارهای مهم نظری، یافتن شاخص برای اندازه‌گیری میزان تحقق عدالت اجتماعی است.

معظمه خاطرنشان کردند: برخی شاخص‌های مطرح در نظریه‌های غربی در شرایط خاص قابل استفاده است اما بسیاری از آنها ناقص و یا کلاً غلط است بنابراین باید شاخص‌هایی مستقل برای تحقق عدالت از دیدگاه اسلام تعریف شود.

ولی امر مسلمین، توجه مجلس و شورای نگهبان را به مقوله عدالت در هر نوع قانون‌گذاری، از کارهای ضروری برشمردند و افزودند: در عرصه عمل باید برای اجرای عدالت اجتماعی کارهای فراوان انجام شود.

حضرت آیت الله العظمی امام خامنه‌ای در پایان سخنانشان، اعتقاد به مبدأ و معاد را در مسئله عدالت، دارای نقشی اساسی خواندند و افزودند: اعتقاد به معاد، و باور داشتن تجسم اعمال در قیامت، موجب نیرو و نشاط عدالت‌خواهانه می‌شود و در واقع نمی‌توان در جامعه‌ای که اعتقاد به مبدأ و معاد وجود ندارد، عدالت حقیقی را مستقر کرد.

معظمه، تلاش هر فرد برای اجرای عدالت درباره خود را نکته مهم دیگری در مقوله عدالت خواندند و افزودند: نگاه عادلانه هر فرد به خود، موجب دوری از گناه و ایجاد حالت خضوع و خشوع در مقابل پروردگار می‌شود و این مسئله به ایجاد عدالت اجتماعی نیز کمک می‌کند.

اولین سخنران این نشست راهبردی در بخش دیدگاههای نظری، دکتر حسین عیوض لو، استادیار دانشگاه امام صادق (ع) بود. دکتر عیوض لو با ارائه دیدگاههای خود درباره "مفاهیم و معیارهای عدالت اجتماعی و اقتصادی در چارچوب الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت" گفت: عدالت اجتماعی به معنای آن است که هرکس در جامعه بتواند پاداش متناسب با شایستگی‌ها و تلاش خود را دریافت کند.

این استاد دانشگاه حق برخورداری برابر از منابع و ثروتهای عمومی - سهم بری براساس میزان مشارکت در تولید و قرار گرفتن اموال در موضع صحیح را معیارها و قواعد عدالت از دیدگاه اسلام خواند.

حجت الاسلام ابوالقاسم علیدوست عضو جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، اندیشمند دیگری بود که در دومین نشست اندیشه‌های راهبردی به تشریح ابعاد عدالت به عنوان "یک سند، قاعده، رویکرد و گفتمان عام در کشف و اجرای احکام اسلام" پرداخت.

این استاد حوزه و دانشگاه گفت: با عدالت نمی‌توان کژدار و مریز برخورد کرد بلکه باید با این مفهوم بنیادی، برخوردی روشمند انجام داد تا به یک گفتمان عام تبدیل شود.

حجت الاسلام علیدوست، عدالت را یک قاعده در فقه دانست و افزود: در فهم دلایل و استنباط احکام، باید عدالت را به عنوان یک رویکرد مورد توجه قرار داد و در اجرای احکام نیز، عدالت را، گفتمان حاکم بر رفتار و گفتار مسئولان و کارگزاران قرار داد.

سومین سخنران دومین نشست اندیشه‌های راهبردی، دکتر فهیمه فرهنگ‌پور استادیار دانشگاه تهران بود. دکتر فرهنگ‌پور تحت عنوان "اقتضائات و ملاحظات عدالت جنسیتی با رویکرد دینی" گفت: عدالت را نباید تقسیم کمی فرصتها و مشاغل در نظر گرفت بلکه در برداشت صحیح از عدالت، تفاوت‌های طبیعی زن و مرد پذیرفته می‌شود.

وي افزود: براي ايجاد عدالت بويژه در مشاغل تخصصي بايد شايسته سالاري مورد توجه کامل قرار گيرد و در الگوي اشتغال فارغ التحصيلان دانشگاهي تجديد نظر شود.

ايجاد عرصه هايي غير از ورود به دانشگاه براي تأمين نيازهاي رواني، علمي و شخصيتي زنان و دختران از ديگر پيشنهادهاي خانم فرهنگ پور بود.

حجت الاسلام سيدعباس نبوي، مدرس حوزه و دانشگاه به عنوان سخنران بعدي، با اشاره به فرمان و امر مکرر پروردگار در قرآن کریم براي اقامه عدل و قسط گفت: بايد ضمن نظريه پردازي در مقوله عدالت، شاخص هاي قابل اندازه گيري نيز ارائه داد.

حجت الاسلام نبوي، برابري در فرصتها، رشد ظرفيتها و بکارگيري توانمنديها را سه شاخص مهم عدالت اجتماعي دانست و افزود: بايد عدالت اجتماعي را به عنوان بنیان قواعد اجتماعي، راهبرد اصلي "برنامه هاي توسعه" - و مبناي رشد فرهنگ عمومي مورد توجه قرار داد که متأسفانه نهادهاي متولي فرهنگ عمومي به اين مسئله کم توجه اند و رهبري و جنبش دانشجویي پيگير مقوله عدالت اجتماعي هستند.

اين مدرس حوزه و دانشگاه تأکید کرد: در الگوي اسلامي - ايراني پيشرفت، عدالت اجتماعي، "کلان راهبردي" است که بايد در همه عرصه ها مورد توجه کامل قرار گيرد.

پنجمين سخنران هم انديشي امروز نخبگان و رهبر انقلاب در باب عدالت، دکتر سيد محمد مير سيندسي استاديوار دانشگاه امام حسين بود. دکتر مير سندسي با اشاره به مباني دو نظريه غالب در بحث عدالت يعني شايستگي و نياز گفت: در جمهوري اسلامي بايد نظريه اي ترکيبي را پيگيري کنيم که در اين نظريه تأمين نيازهاي عامه مردم مورد توجه جدي است اما راه براي بهره مندي اشخاص براساس شايستگي و تلاش نيز باز است.

وي با اشاره به نبود نظريه منسجم و روشن در باب مفهوم عدالت در کشور افزود: به همين علت هر مسؤولي روي کار مي آيد، براساس برداشت خود از مفهوم عدالت، عمل مي کند که اين برداشتهاي فردي گاه با يکديگر متفاوت و حتي در تعارضند.

بخش دوم نشست اندیشه هاي راهبردي با موضوع عدالت، به مباحث کاربردي اختصاص داشت. در آغاز اين بخش، حجت الاسلام سيدعباس موسويان مدرس حوزه و دانشگاه با بررسي "جا يگاه عدالت اقتصادي در بانک داري اسلامي" گفت: توزيع منابع بانكي، زماني عادلانه و در جهت فقرزدائي است که اشتغال زايي و رشد متوازن در تخصيص منابع بانكي مورد توجه قرار گيرد.

دکتر موسويان، تخصيص منابع به طرحهاي داراي ارزش افزوده، توزيع متوازن منابع، و توزيع عادلانه سود را از اصول و معيارهاي توزيع عادلانه منابع بانكي دانست و گفت: نظام بانکداري بايد با کاهش حاشيه سود خود، در جهت سود حقيقي سپرده گذاران متحول شود.

دومين سخنران بخش کاربردي نشست اندیشه هاي راهبردي، دکتر الياس نادران دانشيار دانشگاه تهران بود.

وي با ارائه مقاله اي تحت عنوان "عدالت توزيعي و اقتصاد رانتي"، به بررسي مشکلات اقتصادي - اجتماعي پديده رانت پرداخت. دکتر نادران معتقد است جهت گيريهاي عدالت خواهانه پس از بيروزي انقلاب، با وجود فراز و نشيبهاي مختلف، در مجموع باعث بهبود توزيع شاخص هاي درآمدي شده است، اما به علت تداوم ساختارهاي اقتصادي مبتني بر رانت، مشکلات ناشي از اين پديده همچنان ادامه دارد.

"عدالت بين نسلي در بهره برداري از منابع طبيعي" عنوان مقاله سومين سخنران بخش کاربردي نشست امروز يعني حجت الاسلام سعيد فراهاني فرد، استاديوار دانشکده علوم اقتصادي بود.

اين استاد دانشگاه، تشریح عادلانه مالکیت دولتي و عمومي بر ثروتهای طبیعی - ساز و کار صحیح توزیع اولیه منابع طبیعی و قوانین لازم براي حفاظت از منابع طبيعي را از اصول ايجاد عدالت بين نسلي در بهره برداري از منابع طبيعي دانست و گفت: از دیدگاه اسلام، دولت داراي جا يگاهي است که مي تواند با نظارت بر چگونگي استفاده از منابع طبيعي، عدالت را در اين زمينه پيگيري و محقق کند.

نشست هم انديشي ولي امر مسلمين و انديشمندان و صاحب نظران در باب عدالت با سخنراني دکتر مجيد ياسوري ادامه يافت. وي که دانشيار دانشگاه گيلان است عدالت محيطي را راهکاري براي تحقق توسعه پايدار ملي دانست و گفت: منابع بايد ميان مناطق مختلف جغرافيايي، متناسب با نيازها و بطور عادلانه توزيع شود تا شکاف اقتصادي - اجتماعي بخشهاي گوناگون کشور کاهش يابد و دورنماي زندگي حتي در محرومترين مناطق بهبود يابد.

دهمين و آخرين سخنران دومين نشست اندیشه هاي راهبردي، دکتر محمد جواد لاريجاني استاد دانشگاه بود. وي با عنوان "وضعيت عدالت و حقوق بشر در سطح بين المللي" به تشریح مباني عدالت در ليبراليزم غربي و دين مبين اسلام پرداخت.

بخشي از دومين نشست اندیشه هاي راهبردي در جمهوري اسلامي به پرسش و پاسخ محققان و انديشمندان و "نقد و بررسي" ديده گاهي مطرح شده اختصاص داشت. در اين بخش استادان و محققاني که به ارائه مقاله پرداخته بودند به سؤالات و نقدهاي حاضران پاسخ گفتند.

در آغاز اين هم انديشي دکتر صادق واعظ زاده دبیر این نشست، با اشاره به پيگيري موضوعات نشست اول اندیشه هاي راهبردي گفت: مقدمات ايجاد مرکزي براي هماهنگي و راهبري تحقيقات مربوط به الگوي اسلامي ايراني پيشرفت انجام شده است که اين مرکز کليه ظرفيتهاي نخبگاني کشور را براي تدوين اين الگوي راهبردي فعال خواهد کرد.

دکتر واعظ زاده همچنين با تشریح اهداف دومين نشست اندیشه هاي راهبردي گفت: تلاش خواهد شد با تکیه بر مطالب ارائه شده و استفاده از همه ظرفيتها "نظريه عدالت" تدوين شود.

در پايان اين دیدار نماز جماعت ظهر و عصر به امامت حضرت آیت الله العظمي امام خامنه اي اقامه شد.

منبع: KHAMENEI.IR با تغييرات اندک از اعتدال

